

Synopse přednášky **LIDÉ NA CESTÁCH**

Téma **PODOMNÍ OBCHOD**

- Podomní obchod = podomní výkup + podomní prodej.
- **Podomní výkup**
- Výkup zboží za účelem jeho následné distribuce a prodeje, předpoklady: místo / region s nabídkou komodit + potenciál odbytového místa / regionu, podomní výkupce jako zprostředkovatel transferu zboží (vedle jiných druhů zboží – kupci, trhy).
- Výkup a) rolnické nadprodukce; b) produktů rukodělné výroby.
- Příklad 1.: Líšky / Líšňáci: socioekonomická situace v Líšni + dynamický rozvoj Brna a jeho spotřební potenciál; nabídka směny produktů za hotové peníze. Obchod s ovocem, zeleninou, vajíčky, mléčnými produkty, drůbeží. Transportní prostředky: putna, škrošňa.
- Podobně profilovaní výkupci i v jiných regionech.
- Příklad 2.: hadr(a)láci, / hadraři / hadrníci – bez lokální či regionální determinace, vyšší podíl židovských výkupců, výkup hader, kostí za účelem dalšího zpracování, naturální výměna za drobnou galanterii, stereotypy, nízký sociální status.
- Podobný sociální status kožařů / kůžkařů.
- Příklad 3.: řezníci – není hlavním zdrojem obživy, pouze jeden ze způsobů akvizice živého „materiálu“, vyšší sociální status, přínos většího množství peněz do domácností.
- **Podomní prodej**
- Sortiment formován: a) poptávkou ze strany zákazníků, b) fyzickou a cenovou dostupností zboží, c) úředními regulativy (zákazy, omezování – viz jednotlivé patenty).
- Od 19. století narůstá v nabídce podíl tovární produkce.
- Příklady sortimentu: domácí a hospodářské náčiní a nářadí jako produkt domácí výroby – předmětem obchodu již u Kočevjanů v 15. a 16. století; výrobky z dřeva, pletiv, kovu (nože); další produkty domácí výroby (plátno, papuče, koberce); specifické komodity (kolomaz, vápno, čertovo lejno, šafraníci a olejkáři, hubkaři); rolnické produkty (semínkáři, kmínaři, ovoce, zelenina, myjavské múkarky); galanterní zboží; další manufakturní a tovární produkce.

Literatura k dalšímu studiu:

- ☐ **J. TYKAČ:** *Kočující obchodníci*. Český lid 11, 1902, 370–375.
- ☐ **F. BARTOŠ – C. MAŠÍČEK:** *Líšeň*. Časopis Matice moravské 26, 1902, s. 1–30, 105–126, 226–237.
- ☐ **J. HÚSEK:** *Podomní a jiný obchod a živnost*. In: Národopis lidu československého. Díl I. Moravské Slovensko. II. Praha 1922, s. 429–432.
- ☐ **I. ŠUSTEKOVÁ:** *Podomní obchodníci z Kysúc*. Nitra 2008.
- ☐ **D. DRÁPALA:** *Venkovský obchod Moravy a Slezska*. Brno 2014, s. 336–362.
- ☐ **M. MYŠKA:** *Podomní obchodníci aneb Jak se kdysi ve Slezsku haužírovalo (Příspěvek k historii podomního obchodu na přelomu 19. a 20. století)*. Historica – Revue pro historii a příbuzné vědy 5, 2014, č. 2, s. 173–198.